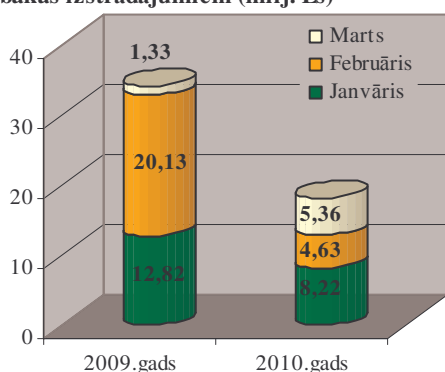

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2010.gada 3 mēnešos

1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem

2010.gada 3 mēnešos par tabakas izstrādājumiem iekasēti Ls 18,2 milj., kas ir par Ls 16,1 milj. jeb iekasēts 47% mazāk kā 2009.gada 3 mēnešos (skat. 1. un 2.pielikumu). 1.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem (milj. Ls)

2010.gada janvārī iekasētie Ls 8,22 milj. ir par Ls 4,6 milj. jeb par 36% mazāk kā pērnā gada janvārī, februārī, iekasējot Ls 4,63 milj., piedzīvots vēl lielāks akcīzes nodokļa ieņēmumu kritums – par Ls 15,5 milj. jeb par 77% mazāk kā pērnā gada februārī. Savukārt martā iekasēts par Ls 4 milj. vairāk kā pērnā marta mēnesī, tomēr tas saistās ar pērnā gada sākumā vēroto nevienmērīgo akcīzes nodokļa maksāšanu saistībā ar obligātajām inventarizācijām, kas komersantiem bija jāveic visās preču tirdzniecības vietās ar mērķi aprēķināt budžeta maksājamo nodokļa starpību.

Tā kā akcīzes nodokļa ieņēmumu par tabakas izstrādājumiem struktūrā 98% sastāda ieņēmumi par cigaretēm, var apgalvot, ka minēto straujo akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājumu izraisīja legālā tirgū realizēto cigarešu apjomu straujais kritums – **2010.gada 3 mēnešos realizācijai Latvijā novirzīts par 34% mazāk cigarešu** kā 2009.gada 3 mēnešos.

Legālo cigarešu realizācijas apjomu samazinājums skaidrojams gan ar nelegālā tirgus paplašināšanos, ko daļēji veicināja arī cenu kāpums lētajā cigarešu sektorā pēc minimālās nodokļa likmes ieviešanas, gan arī ar faktu, ka no 2010.gada 1.marta ir aizliegts realizēt cigaretes, uz kuru paciņām nav uzlīmēti krāsaini brīdinājuma uzraksti. Rezultātā mazumtirdzniecības vietas gada pirmajos mēnešos nepieņēma jaunus cigarešu pievedumus, bet līdz februāra beigām centās iztirgot visus iepriekš izveidotos uzkrājumus.

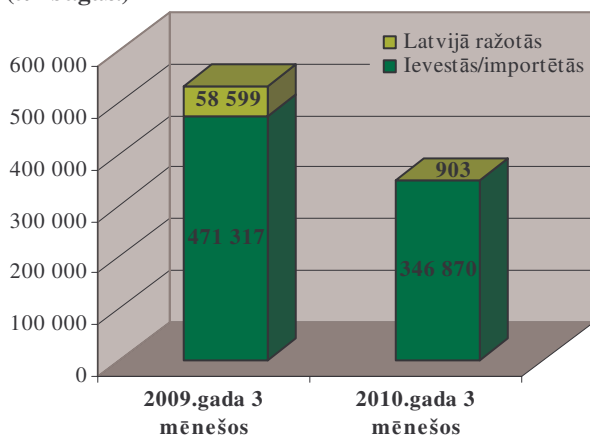
2. Patēriņam Latvijā nodotie tabakas izstrādājumi¹

2010.gada marta beigās Latvijā 25 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai ar tabakas izstrādājumiem. 2010.gada 3 mēnešos ievestos/importētos tabakas izstrādājumus patēriņam Latvijā nodeva 11 komersanti, viens komersants patēriņam nodeva iepriekšējos periodos Latvijā saražotās cigaretes.

¹ Saistībā ar izmaiņām likumā „Par akcīzes nodokli” šeit un turpmāk VID APP analītiskajos materiālos iepriekš lietotais termins „izlaists brīvā apgrozījumā” tiek aizstāts ar terminu „nodots patēriņam”, ar to saprotot akcīzes preču daudzumu, kas attiecīgajā periodā nodots realizācijai vai patēriņam Latvijas Republikā.

Patēriņam Latvijā nodotie tabakas izstrādājumu apjomi ir rādītājs, kas, papildus akcīzes nodokļa likmju izmaiņām, tūlītēji ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā. Visbūtiskāk akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmē cigarešu apjoma izmaiņas, ņemot vērā, ka akcīzes nodokļa ieņēmumi par cigaretēm sastāda vairāk kā 98% no kopējiem nodokļa ieņēmumiem par tabakas izstrādājumiem.

Patēriņam Latvijā nodotās cigaretes
(tūkst.gab.)

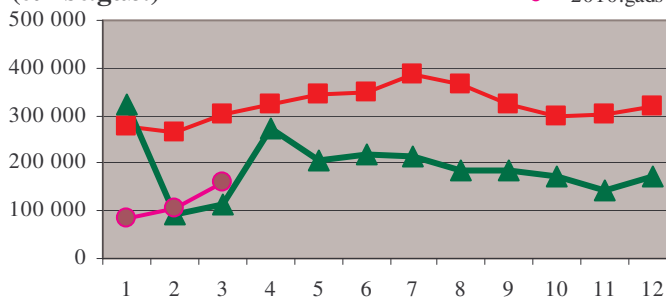

2.attēls

2010.gada 3 mēnešos patēriņam Latvijā kopumā nodoti **348 milj. cigarešu**, kas ir par 182 milj. cigarešu jeb **par 34% mazāk** kā 2009.gada attiecīgajā periodā. Būtiskais cigarešu apjoma kritums šajā periodā vērojams gan ievestajām, gan Latvijā ražotajām cigaretēm (skatīt 4.pielikuma 2.tabulu).

2009.gadā Latvijā ražoto cigarešu īpatsvars kopējā patēriņam nodoto cigarešu apjomā sastādīja 11%, savukārt šī gada trijos mēnešos tas sastāda mazāk par vienu procentu. Minētais skaidrojams ar faktu, ka līdz šim faktiski vienīgais cigarešu ražotājs Latvijā - SIA „British American Tobacco Latvia” pērnā gada nogalē pilnībā pārtrauca cigarešu ražošanu Latvijā, vien gada pirmajos mēnešos realizēja iepriekšējos periodos saražoto.

Patēriņam Latvijā nodotās cigaretes
(tūkst.gab.)

3.attēls

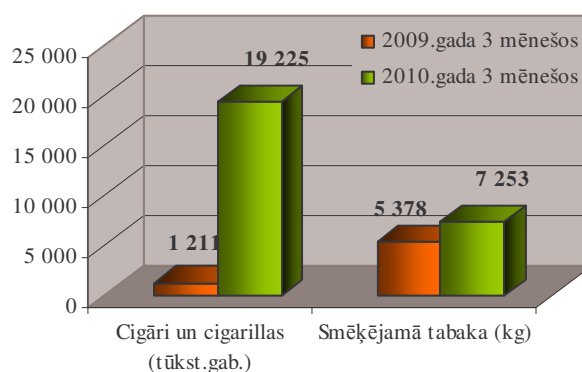
Cigāri, cigarillas un smēķējamā tabaka sastāda visai mazu daļu no Latvijas tabakas izstrādājumu tirgus. Patēriņam Latvijā šī gada 3 mēnešos nodots 19,9 milj. cigāru un cigarillu.

4.attēls

2010.gada 3 mēnešos patēriņam nodotais cigāru un cigarillu apjoms pārsniedzis visa 2009.gada laikā uz tirdzniecības vietām novirzīto cigāru un cigarillu apjomu (6,1 milj.).

Šis netipiski straujas cigarillu apjoma kāpums saistīts ar Latvijā realizēto akcīzes nodokļa politiku - ņemot vērā augsto akcīzes nodokļa likmi cigaretēm, komersanti pielāgojas tirgus pieprasījumam pēc

Patēriņam Latvijā nodotie tabakas izstrādājumi

lētākas produkcijas. Cigarillas visai viegli spēj aizstāt cigaretes, jo tā ir prece ar visai līdzīgām īpašībām kā cigaretes, pie tam:

- cigarillām piemērojamā akcīzes nodokļa likme ir vairāk kā četras reizes zemāka kā cigaretēm (par 1000 cigarillām nodokļa likme ir Ls 11, taču cigaretēm – ne mazāk kā Ls 48 par 1000 cigaretēm), kas ļauj uzturēt būtiski zemāku preču cenu;
- cigarillu realizācijas cenu netiek norādīta uz akcīzes nodokļa markas, kas ļauj lietot plašāku cenu amplitūdu, attiecīgi palielinot tirgotāju peļņas iespējas.

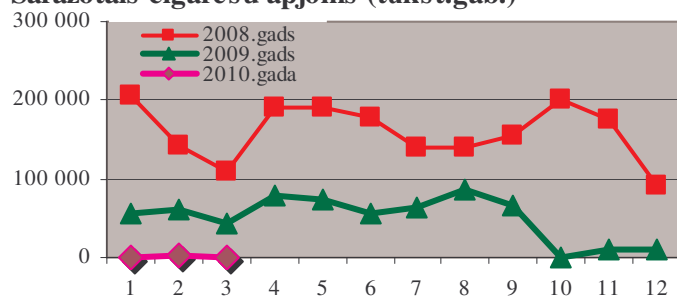
Arī smēķējamās tabakas apjoms 2010.gada 3 mēnešos pārsniedzis pērnā gada attiecīgā perioda līmeni – kopumā patēriņam Latvijā šī gada trīs mēnešos nodoti 7253 kg smēķējamās tabakas, kas ir par 35% vairāk kā pērn attiecīgajā periodā.

3. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā šobrīd ir divi akcīzes preču noliktavu turētāji, kuriem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu ražošanu, vēl diviem komersantiem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu fasēšanu. Līdz šim Latvijā tiek ražotas tikai cigaretes, taču viss apjoms, kas 2010.gadā tiek ražots Latvijā, saskaņā ar komersantu deklarēto, nav paredzēts nodošanai patēriņam Latvijā.

5.attēls

Saražotais cigarešu apjoms (tūkst.gab.)

2010.gada 3 mēnešos Latvijā saražots 3,1 milj. cigarešu, kas ir par 155 milj. cigarešu jeb **par 98% mazāk** kā pērnā gada attiecīgā periodā. Viss šogad saražotais, kā arī daļa no pērnā gadā saražotā cigarešu apjoma izvests no Latvijas.

4. Tabakas izstrādājumu aprīte citās akcīzes preču noliktavās

Tabakas izstrādājumu aprīte atliktajā akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā neietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā, tomēr ir būtisks akcīzes preču aprītes posms, kas prasa īpašus uzraudzības pasākumus akcīzes nodokļa nodrošinājuma kontroles veidā.

2010.gada 3 mēnešos akcīzes preču noliktavās Latvijā ievesti **526,7 milj.** cigarešu, **28,4 milj.** cigāru un cigarillu, kā arī **7791 kg** smēķējamās tabakas. Salīdzinot ar pērnā gada trīs mēnešu rādītāju samazinājums vērojams cigaretēm – par 67%, savukārt ievestās smēķējamās tabakas apjoms palielinājies par 88% (skat. 4.pielikuma 1.tabulu). **Visbūtiskāk palielinājies cigāru un cigarillu** ievestais apjoms – vairāk kā 21 reizi (skatīt 4.pielikuma 1.tabulu), kas, iespējams, skaidrojams ar faktu, ka tabakas izstrādājumu tirgotāji cenšas pielāgoties ekonomiskajiem apstākļiem, patērētājiem cigarešu vietā piedāvājot būtiski lētākās (salīdzinoši zemo akcīzes nodokļa likmju dēļ) cigarillas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šī gada trijos mēnešos tika izvesti 165 milj. cigarešu. Savukārt kuģu un lidmašīnu apgādei, kā arī tirdzniecībai beznodokļu veikalos 2010.gada trijos mēnešos nodoti 6,9 milj. ievesto/importēto cigarešu, 21 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 23 kg smēķējamās tabakas.

5. Cigarešu realizācija mazumtirdzniecībā

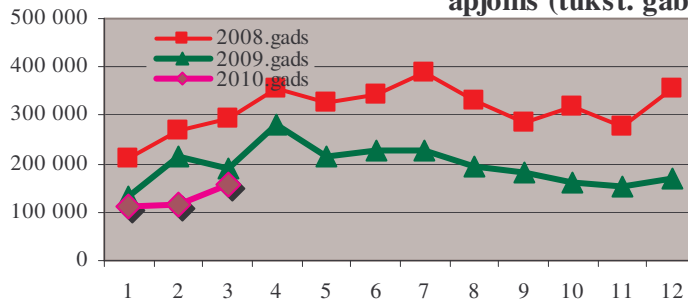
Kā tirgus attīstības tendences būtisks raksturojošais rādītājs ir tabakas izstrādājumu patēriņš valstī, tas ir daudzums, kas **novirzīts realizācijai mazumtirdzniecības tīklā**. Uz 2010.gada marta beigām Latvijā bija 3882 spēkā esošas licences tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecībai.

Patērētāju vidū vispopulārākās ir "Winston", "Marlboro" un "Monte Carlo" markas cigaretes. Populārāko cigarešu nosaukumus un lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt 5.pielikumā. 6.attēls

Šī gada 3 mēnešos mazumtirdzniecībai novirzīti 383,1 milj. cigarešu, kas ir par 160 milj. cigarešu jeb **par 29% mazāk** kā 2009.gada attiecīgā periodā.

2009.gadā novērotais stabilais legālo cigarešu realizācijas apjomu kritums turpinās arī 2010.gadā, ko galvenokārt veicināja akcīzes nodokļa likmes kāpuma izraisītais straujais cenu pieaugums.

Mazumtirdzniecībai novirzītais cigarešu apjoms (tūkst. gab.)

Kopš 2009.gada sākuma realizētais būtiskais akcīzes nodokļa likmju palielinājums cigaretēm, ko papildināja no 2010.gada 1.janvāra ieviestā minimālā nodokļa likme, kopējo ekonomisko rādītāju lejupslīde un cenu kāpums, kā arī kaimiņvalstīs iepirkto cigarešu apjomu pieaugums pierobežas reģionos un nelegālā tirgus paplašināšanās ir izraisījis stabili legālo cigarešu realizācijas apjomu kritumu un attiecīgi arī akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājumu valsts budžetā.